

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pracovní poměr

2015

Jana Slámová

Souhrn diplomové práce

Diplomová práce pojednává v teoretické části o individuálních pracovněprávních vztazích dle platné právní úpravy. V této části je vymezen pojem pracovního práva, pracovněprávního vztahu - jeho členění, vznik, zánik a změna. Zároveň je zde popsán základní pracovněprávní vztah, kterým je pracovní poměr. Dalším institutem pracovněprávních vztahů, kterým se diplomová práce zabývá, jsou dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Praktická část je zaměřena na individuální pracovněprávní vztahy na konkrétním územně samosprávném celku, zejména vyžívání institutů pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zároveň tato část obsahuje porovnání využívání těchto institutů dalšími samosprávnými celky.

V závěru práce jsou shrnuty poznatky z teoretické a praktické části.

Klíčová slova

pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, závislá činnost, DPČ, DPP, územně samosprávný celek, zaměstnanec, zaměstnavatel, subjekty pracovních vztahů, podstatné náležitosti pracovní smlouvy, fakultativní náležitosti pracovní smlouvy

Cíl práce

V teoretické části diplomové práce budou nejprve definovány a vysvětleny základní pojmy a instituty pracovněprávních vztahů, s ohledem na zadání diplomové práce bude hlavním předmětem rozboru pracovní poměr a následně dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Cílem tohoto vymezení bude poukázat na zhodnocení jednotlivých pracovněprávních vztahů. Teoretická zjištění budou následně v praktické části rozebrána a analyzována ze získaných statistických dat.

Dalším cílem v rámci praktické části je zhodnocení využívání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr ve vybraném územním samosprávném celku, jejich struktura a vývoj v delším časovém úseku tak, aby získaná data byla pro následně provedenou analýzu relevantní. Analýza bude provedena na základě shromáždění a hodnocení statistických dat, jež budou vzájemně komparována.

Na základě rozboru získaných dat a provedené analýzy dané problematiky budou navržena doporučení, jejichž cílem by mělo být doporučení o efektivnějším využívání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr na územně samosprávných celcích, a to jak v rámci současné právní úpravy, tak s možností *de lege ferenda*.

Metodika

Diplomová práce je členěna na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části je učiněna analýza příslušných zákonů a odborné literatury, která rozebírá pracovněprávní vztahy zaměřené na pracovní poměr a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Prostřednictvím analýzy legislativy a literatury byly vysvětleny základní pojmy a provedena deskripce teoretických poznatků.

Pomocí komparace je provedeno porovnání pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

V teoretické části jsou použity právní předpisy, odborná literatura, články a internetové zdroje.

Praktická část je zaměřena na zjištění skutečného stavu používání obou individuálních pracovněprávních institutů u územního samosprávného celku. Proto je v této části použita metoda analýzy dat, jejich následná syntéza, a také jejich vzájemná komparace.

V závěru práce jsou zhodnoceny výsledky a vyvozeny závěry s uvedením některých návrhů de lege ferenda k této problematice.

Závěr

Cílem teoretické části diplomové práce bylo definovat a vysvětlit základní pojmy a instituty pracovněprávních vztahů. Tento cíl byl zcela naplněn, neboť jednotlivé instituty byly popsány a to nejen z hlediska jejich právní úpravy, ale také s ohledem na aktuální vývoj pracovního práva a odbornou literaturu.

Pracovní právo a zejména pracovněprávní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem při výkonu závislé práce prošly řadou změn. Oproti předchozím právním úpravám v současné době pracovní právo vychází ze soukromoprávních základů, které na jedné straně zajišťují pružný a otevřený systém a na druhé straně garantují určité jistoty oběma smluvním stranám. V pracovním právu je uplatňován princip pracovního práva „co není zakázáno, je dovoleno“. Další zásadou soukromého práva, která je uplatňována v pracovním právu je autonomie vůle – smluvní volnost.

Dalším cílem teoretické části bylo popsat specifika jednotlivých pracovněprávních vztahů a to jak z pohledu zaměstnavatele, tak zaměstnance. Na základě popsaných skutečností lze konstatovat, že pracovní poměr je považován za základ pracovního práva, který lze označit za vztah závazkový, úplatný, založený na smluvním principu zaměstnance a zaměstnavatele.

Účastníci pracovněprávních vztahů mohou sjednávat vzájemná práva a povinnosti tak, aby vyhovovala oběma stranám. Zaměříme-li se na rozdíly mezi jednotlivými individuálními pracovněprávními vztahy je hlavní rozdíl v rozsahu vykonávané práce. Pracovní poměr je využíván k zajištění vlastní činnosti a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr mají doplňkový charakter. Rozdíl je také možno vidět u vztahu nadřízenosti a podřízenosti zaměstnavatele a zaměstnance. U dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr je výhodou založení pracovněprávního vztahu odpovídajícímu předmětu vykonávané činnosti. Nevýhodou oproti právnímu poměru je slabší právní postavení zaměstnance, který nemá stejnou ochranu ze zákona, jako zaměstnanec v pracovním poměru. Rozdíl je patrný i u odměňování. Tyto vztahy byly popsány nejen v základní rovině legislativní, ale také byly dány do souvislosti s dalšími právními předpisy.

Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr můžeme charakterizovat jako pracovněprávní vztah s větší smluvní volností, kdy si subjekty navzájem mohou vytvořit takové podmínky, které vyhovují oběma stranám.

Dohody dávají možnost zaměstnavatelům plnit své úkoly, v případech, kdy není vhodné přijmout zaměstnance do pracovního poměru. Naopak zaměstnanci díky dohodám mají možnost výdělečné činnosti a mohou plnit více prací menšího rozsahu. Výhodou je smluvní princip, který umožňuje přizpůsobit pracovněprávní vztah potřebám zaměstnance i zaměstnavatele. Oproti tomu jako nevýhodu můžeme označit menší ochranu zaměstnance, neboť se na něho nevtahují některé povinnosti zaměstnavatele, tak jako u pracovního poměru.

V praktické části jsou nejprve popsána specifika využívání jednotlivých pracovněprávních institutů. Nejpodrobněji jsou analyzována data z největšího organizačního celku Statutárního města Plzně, tedy Magistrátu města Plzně. Zde jsou detailně popsány změny působící na vývoj počtu zaměstnanců za období 2003 – 2014 v rozdělení obou individuálních pracovněprávních institutů.

Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr u územního samosprávného celku mají jednoznačně doplňkový charakter (servisní zaměstnanci, brigádníci, tlumočníci, konzultační činnost apod.).

V této části jsou také porovnána data ze tří magistrátních úřadů – Chomutova, Pardubic a Plzně. S ohledem na zpracovaná data lze konstatovat, že územní samosprávné celky využívají pro zajištění své činnosti primárně zaměstnance v pracovním poměru. Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr mají doplňkový charakter.

Posledním stanoveným cílem bylo vytvořit doporučení pro efektivnější využívání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr v souladu s platnou právní úpravou a de lege ferenda. Rozborem platné právní úpravy dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr v českém zákonodárství bylo zhodnoceno, že je nastavena na optimální fungování. Toto bylo potvrzeno i v praktické části diplomové práce, kde byla analyzována data z konkrétních územních samosprávných celků, které pro zajištění své činnosti využívají jednotlivé instituty individuálních pracovněprávních vztahů.

Vybrané použité zdroje:

Knižní publikace

- BĚLINA, M. a kolektiv: *Pracovní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 640 s. ISBN: 978-80-7400-405-6
- ELIÁŠ, K. a kolektiv: *Zákoník práce a související ustanovení nového občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 1. 2014*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, 1063 s. ISBN 9788072638574
- GALVAS, M. a kolektiv: *Pracovní právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 752 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 483. ISBN 9788021058521
- GERLOCH, A.: *Teorie práva*. 5. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 308 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 9788073802332
- HŮRKA, P. a kolektiv: *Pracovní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 559 s. ISBN 978-80-7380-316-2
- HŮRKA, P.: *Pracovní právo v bodech s příklady*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 136 s. ISBN 9788073575311
- KADLECOVÁ, M. a kolektiv: *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 279 s. ISBN 978-807-3800-413

Odborné články

- KOSTADINOVÁ, I.: *Dohoda o provedení práce podle zákoníku práce nebo smlouva o dílo podle občanského či obchodního zákoníku*. In Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference PRACOVNÍ PRÁVO 2012 na téma Závislá práce a její podoby. Praha: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013. s. 51-69. ISBN: 978-80-210-6084-5

Právní předpisy EU

- Směrnice Rady č. 76/207/EHS, *o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání*

a o pracovní podmínky ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/73/ES

Právní předpisy ČR

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD*, v platném znění
- Zákon č. 262/2006 Sb., *zákoník práce* v platném znění
- Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* v platném znění
- Zákon č. 128/2000 Sb., *o obcích* v platném znění
- Zákon č. 312/2002 Sb., *o úřednících územních samosprávných celků* v platném znění
- Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., *o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí* ve znění pozdějších předpisů

Vnitropodniková dokumentace

- Statutární město Plzeň, vnitřní směrnice, *Pracovní řád*, 6. vyd. Plzeň, © 2013, 3 s.
- Statutární město Plzeň, vnitřní směrnice, *Lidské zdroje – získávání a výběr zaměstnanců*, 2. vyd. Plzeň, © 2014, 12 s.

Elektronické zdroje

- Informace o městě dostupné z <http://www.plzen.eu> [online 1. 3. 2015]
- Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzeň č. 8/2001, Statut města Plzně dostupné z <http://www.plzen.eu> [online 1. 3. 2015]
- Statutární město Plzeň, *Výroční zpráva města Plzně za rok 2013* dostupná z <http://www.plzen.eu> [online 1. 3. 2015]